

AZ ARGUMENTATÍV ÉRTELMEZŐ INTERPRETÁCIÓ NÉHÁNY ASPEKTUSA.

NAGY LÁSZLÓ: VERSEIM VERSE

PETÓFI S. JÁNOS—VASS LÁSZLÓ

0. Bevezető megjegyzések

A különféle szövegmegeközelítések között alapvető az az 'analitikus-kreatív' megközelítés, amelynek célja egy 'formai és szemantikai felépítés'-leírás hozzárendelése egy szöveg fizikai manifesztációjának tekintett verbális objektumhoz. (Az analitikus-kreatív megközelítésnek ezt a megnyilvánulási formáját 'értelmező [expikatív] interpretáció'-nak nevezzük.)

Ebben a tanulmányban egy *speciális felépítésű vers* [Nagy László: *Verseim verse*] *értelmező interpretációjának* néhány kérdésével kívánunk foglalkozni. A kiválasztott vers speciális felépítése abban áll, hogy a szerző ugyan sorokra tagolta a versét, szövegmondatokra azonban nem, aminek következtében egy ilyen tagolás maga is az interpretációs művelet eredménye és nem az alapja, mint ahogy az a hagyományos (szövegmondatokra tagolt) versek interpretálása esetén lenni szokott.

Bár az interszjektív diskusszió alapjául szolgálni tudó értelmező interpretáció lehetséges típusai között az *argumentatív* minden esetben magasabb rendű, mint a csupán leíró, a szövegmondatokra tagolást is eredményezni kényszerülő interpretáció(k) létrehozása esetén az argumentáció jelentősége különösen nagy. Az értelmező interpretáció alábbiakban bemutatásra kerülő aspektusainak tárgyalásánál ezért hangsúlyt kívánunk helyezni az argumentációra is.

1. Az analitikus-kreatív értelmező interpretáció meghatározó tényezői

1.1. *Analitikus-kreatív* megközelítésről — mint ismeretes — akkor beszélünk, amikor az elemzendő vers szövege (mint fizikai objektum) a verssel való foglalkozás kezdetétől eredeti formájában az elemzők rendelkezésére áll. Ezt a megközelítést azért nevezzük *analitikusnak*, mert az elemzés (interpretálás) egy ezen a szövegen (ezzel a szöveggel) végrehajtott műveletsort jelent — a 'szöveg' terminust itt változatlanul 'fizikai objektum' értelemben használva (vö. PETÓFI S. JÁNOS—VASS LÁSZLÓ: 1992.); és azért nevezzük *kreatívnek*, mert a vers formai és szemantikai felépítésének megismerése nem 'feltárás' eredménye abban az értelemben, hogy ez tőlünk teljesen függetlenül 'benne van' a versben, és nekünk csak 'felszínre kell hozni', hanem 'alkotás'-é, a vers adott fizikai manifesztációja és az elemző ismeretei, tapasztalatai 'kölcsonhatás'-áé.

Egy vers analitikus-kreatív megközelítésének alábbi bemutatásához a következőket kívánjuk előrebocsátani:

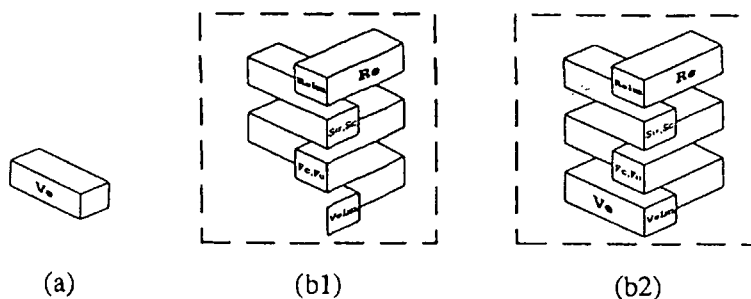
— elsődlegesen az *argumentatív értelmező* (egy formai és szemantikai felépítésleírást létrehozó és ezt a felépítést argumentatív 'alátámasztó') interpretáció kérdéseivel kívánunk foglalkozni, az értékelő interpretáció kérdéseit nem kívánjuk érinteni;

— argumentatív értelmező interpretációnk bemutatásakor az *elméleti* interpretációfolyamat keretében feltehető (feltett) kérdésekre keresünk választ, a 'természetes befogadási folyamat' aspektusait nem tárgyaljuk;

— elméleti alapként a *szemiotikai textológia* elméleti keretét alkalmazzuk (lásd például PETŐFI S. JÁNOS: 1990., 1991a., 1993.);

— ami a vers feltételezhető jelentését illeti, nem az adott vers szerzőjére (esetleges intenciójára) vonatkozó ismereteink, hanem a *versben feltételezésünk szerint kifejezésre jutó valóságdarabbal kapcsolatba hozható ismereteink és tapasztalataink* alapján fogalmazzuk meg interpretatív megállapításainkat.

1.2. A *szemiotikai textológia* keretében végrehajtott analitikus-kreatív értelmező megközelítés (pontosabban: az *első fokú értelmező interpretációfolyamat*) főbb meghatározó tényezői a következők (lásd az 1. ábrát, vö. PETŐFI S. JÁNOS—BENKES ZSUZA: 1992. 104).

1. ábra

(1) *Vehikulumnak* [Ve] minősítünk nyomtatott (írott) vagy hangzó nyelvi elemek valamely együttesét, azaz feltételezzük róla, hogy egy 'jelölő-jelölt' kapcsolat fizikai hordozója (lásd az 1. ábra (a) részét);

(2) erre a vehikulumra 'ráhelyezzük' a szemiotikai textológia kategóriarendszerét, amely előírja, hogy a továbbiak során milyen 'összetevőket' kell létrehozni (lásd az 1. ábra (b1) részét).

Ezek az összetevők — amelyeket mi a 'jelölő-jelölt' szerkezet *első fokú összetevőinek* nevezünk — a következők:

VeIm: az adott vehikulumhoz rendelhető mentális kép (= *vehikulum-imágó* — [VeIm]);

Fo: az adott vehikulumhoz rendelhető formai felépítés (= a *kontextuális és a rendszerszerű formáció* [Fc és Fσ]);

Se: az adott vehikulumhoz — a formáció közvetítésével — rendelhető szemantikai felépítés (= a *rendszerszerű és a kontextuális sensus* (≈ értelem) [Sσ és Sc]),

ReIm az adott módon interpretált vehikulumhoz rendelhető világfragmentum és (= *relátum* [Re]), illetőleg ennek mentális képe (= *relátum-imágó*

Re [ReIm]).

Ezek között az összetevők között a vehikulum és a vehikulum-imágó az alapösszetevők, ezekből kiindulva kell eljutnunk — az általunk feltételezett 'jelölő-jelölt' szerkezet explicitté tétele során — a relátum-imágóhoz, illetőleg a relátumhoz. A formáció [= Fc, Fσ] és sensus [Sσ = Sc], a formai felépítés és a szemantikai felépítés leírásának a létrehozása ezt az explicitté tételt szolgálják.

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy egy adott vehikulumhoz általában nemcsak egyetlen első fokú összetevőegyüttes rendelhető, hanem több is; az interpretációfolyamat célja legalább egy összetevőegyüttes létrehozása (egy ilyet kíván szimbolizálni az 1. ábra (b2) része).

(3) Az interpretációfolyamat harmadik fő állomása a vehikulumhoz rendelhető *jelentés(ek)nek* — az *első fokú 'jelölő-jelölt' kapcsolat domináns hordozóinak* — a meghatározása; ez azt jelenti, hogy az előzőekben meghatározott összetevők tulajdonságai közül *kiválasztjuk* azokat, amiket döntő jelentőségűeknek tartunk.

Ha szükséges, végrehajtunk egy *másod fokú értelmező interpretációfolyamatot* is, ami a fenti szimbólumainkat felhasználva azt jelenti, hogy a (b2)-t behelyettesítjük a (b1) 'vehikulum' helyére, és meghatározzuk a 'jelölő-jelölt' szerkezet úgynevezett *másod fokú összetevőit*, majd ezt követően a *másod fokú 'jelölő-jelölt' kapcsolat domináns hordozóit*.

A továbbiakban ezeket a meghatározó tényezőket szem előtt tartva kívánjuk elvégezni egy vers részleges argumentatív explikatív interpretálását. (Hogy miért beszélünk 'részleges' interpretációról, az a későbbiek során válik majd világossá.)

2. Nagy László *Verseim verse* című versének részleges argumentatív értelmező interpretációja

2.1. Vehikulum [= Ve]. A szöveg 'jelölő-jelölt' szerkezetének fizikai hordozója

Az analitikus-kreatív argumentatív értelmező interpretációt meghatározó tényezők globális bemutatásához Nagy László *Verseim verse* című költeményét választottuk. Ennek a versnek a következő vehikulumát találtuk a költő *Verseik és versfordítások I.* Második, bővített kiadás (Magvető Kiadó, Budapest, 1978.) című kötetében az 551. oldalon (lásd T. Ve).

T. Ve

VERSEIM VERSE

KÍVÁNCISISÁG VAGYOK ÉN AKARAT
EMBERT LEIGÉZEK A FÁRÓL JÁRJON
SZÁLEGYENEST ÁLLJON DE A VIRÁGNAK
LETÉRDEPELJEN A TÖRVÉNY VAGYOK
ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALÁDNAK
TÜZÉHEZ IDÉZEM CSILLAG KÖRÉ
TÜZEIT ZÁSZLAIT FÚVOM VALA
ÉN HADASÍTOM A FÉNY VAGYOK ÉN
A FEGYVEREIN IS MÉGSE RAGYOG
HIÁNY VAGYOK ÉN MERT ÚJRA MEG ÚJRA
FÉNYT HALMOZOK CSILLAGOT ÚJ SZERSZÁMOT

HALMOZVA HALMOZOK HALMAZOKAT
HALMOZÁS VAGYOK Ó MÉGSE RAGYOG
TÉVEDÉS VAGYOK? VAGY KÉRDÉS VAGYOK?
VÉTEK VAGYOK ÉN ÉS MINDEN MAGOM
VÉTEK HA MEGÖLTÖK ÜNNEP LESZ AZ
MERT NEM RAGYOG SOHASE RAGYOG

Miként a szemiotikai textológia keretében minden vehikulummal kapcsolatban, úgy ezzel a vehikulummal kapcsolatban is különbséget teszünk a vehikulum *fizikai* szemiotikai arculata [= *figurája*] és *nyelvi* szemiotikai arculata [= *notációja*] között (vö. például PETŐFI S. JÁNOS: 1991b., PETŐFI S. JÁNOS—VASS LÁSZLÓ: 1993.).

A T.Ve (*vizuálisan* percipiálendő, tipografikus) *figurájára* vonatkozóan azt állapíthatjuk meg, hogy makroformája vers benyomását kelti, hogy végig nagybetűkkel van szedve, és hogy a 14. sorában található két kérdőjelen kívül más (szövegmondathatárt jelző vagy szövegmondatot tagoló) írásjel nem fordul elő benne.

A T.Ve *notációjára* vonatkozóan pedig globálisan azt, hogy csupa magyar szavakból áll, amelyeknek szövegmondatokká szerveződését a vehikulum formai eszközökkel (írásjelekkel) nem jelzi.

2.2. Vehikulum-imágó [= VeIm]. A szöveg vehikulumához rendelhető mentális kép

A T.Ve mentális képével (a T.VeIm-mel) kapcsolatban itt csupán a következőket kívánjuk megjegyezni:

— a *figura* vizuális mentális képének létrehozása nem okoz problémát; akusztikus (vagy talán helyesebben: auditív) mentális képének létrehozása azonban feltételezi a teljes interpretációfolyamat elvégzését;

— a *notáció* mentális képének létrehozásával kapcsolatban ugyanaz a helyzet, mint az akusztikus figuráéval kapcsolatban.

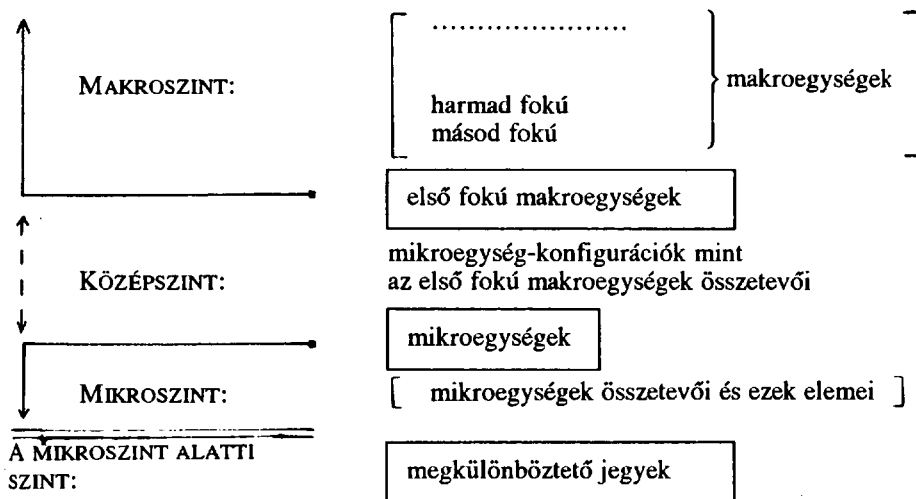
2.3. Formáció [= Fo] és sensus [= Se]. A szöveg vehikulumához rendelhető formai és szemantikai felépítés

2.3.0. Nagy László verse értelmező interpretációjának bemutatásánál a *formai* és *szemantikai* felépítés tárgyalását e két felépítés egymással való szoros összefüggésében (egymástól való szoros függőségében) végezzük el, minthogy — ahogyan erre már tanulmányunk előző részeiben utalunk — e felépítés interpretatív meghatározásának célja a lehetséges szövegmondattagolások egyikének (a számunkra legnyilvánvalóbbnak tűnőnek) a létrehozása is.

Interpretációnk jelzett 'parciális jelleg'-e abban áll, hogy itt kizárólag a *lexikai faszetta* (lexikai réteg) interpretációjának alapkérdéseivel foglalkozunk, a poétikaiéval nem — s ennek következtében a kettő egymásra vetítése útján létrehozandó 'egyesített verbális'-éval sem; a kontextuális és rendszerszerű felépítés kérdéseit nem tárgyaljuk egymástól elkülönítve (és teljességre törekvő módon sem); argumentatív interpretációs operációt nem alkalmazunk sem valamennyi tényezőre, sem az argumentatív tárgyalat tényezők valamennyi aspektusára vonatkozóan.

2.3.1. A kompozicionális organizációról általában

Mint ismeretes, a szemiotikai textológia keretében a formai és szemantikai felépítés alapvető organizációformájának a *kompozicionális organizációt* tartjuk. Kizárólagos jelleggel egyetlen médiumhoz (és egyetlen mediális réteghez) sem kötődő terminológiát használva, erre az organizációformára vonatkozóan a következő szinteket és egységeket különíthetjük el (lásd 2. ábra, vö. PETŐFI S. JÁNOS: 1993. 27).

2. ábra
A kompozicionális organizáció szintjei és egységei

Ami a lexikai réteget illeti, hagyományos felépítésű szövevehikulumok esetén a *mikroegységek* [= a vehikulum szóalakjai] és az *első fokú makroegységek* [= a szerző által — mondatzáró írásjelek alkalmazásával — önállóknak feltüntetett szövegmondatok] minden interpretátor számára azonos módon adottak. Ez más szóval azt jelenti, hogy az interpretáció folyamatában szerepet játszó kompozícióegységek közül két (egymástól különböző nagyságrendű) egység adott, és hogy — ennek következtében — az interpretáció végrehajtását bármelyikből kiindulva el lehet kezdeni.

A T.Ve-vel kapcsolatban ez a helyzet nem áll fenn, itt szükségképpen a lexikai *mikroegységekből* kell kiindulnunk.

2.3.2. A lexikai réteg formációjának és sensusának kompozicionális organizációja

A. A T.Ve kompozicionális organizációjának lexikai mikroegységei

Jóllehet a formáció és a sensus interpretatív meghatározása az adott T.Ve esetében még kevésbé elkülöníthető, mint a hagyományos vehikulumok esetében, az interpretatív műveletek eredményeit két, különálló blokkban mutatjuk be.

(a) *Formáció*

A T. Ve *lexikai formációjának* mikroegységeit és azok összetevőit az 1. reprezentáció szemlélteti. Az 1. reprezentáció két bal oldali oszlopa a rendszerszerű lexikai mikroegységeket és a hozzájuk rendelhető kategóriaszimbólumokat tartalmazza, két jobb oldali oszlopa pedig az ezekből létrejövő — T. Ve-ben előforduló — szóalakokat, valamint ezek mikroszerkezetének lexikai és kategoriális reprezentációját.

A reprezentációban felhasznált szimbólumok értelmezése a következő:

FőN: főnév	ált: általános	birt.: birtokos
HSz: határozószó	bk: birtok	hat.: határozó
IgK: igekötő	bs: birtokos	Sg.: singularis
IgN: igenév	h-i: határozói	1.: első személy
KSz: kötőszó	mn-i: melléknévi	3.: harmadik személy
MeN: melléknév	mut: mutató	
NEI: névelő	szem: személyes	
NMs: névmás	tn: tárgyatlan	
NUt: névutó	ts: tárgyas	

Az 1. reprezentációt eredményező interpretációoperációkkal kapcsolatban itt csupán a következőket kívánjuk megjegyezni:

- az, hogy az „az”, „meg”, „nem”, „tűz” és „vagy” mikroegységek az 1. reprezentációban a hozzájuk rendelt kategóriákkal szerepelnek, a formai és szemantikai felépítést egyidejűleg érintő interpretáció eredménye;
- a „hadasítom” és a „szálegyenes” szóalakok mikroszerkezetének leírása a szóalkotásra vonatkozó formai-szemantikai ismeretek alkalmazásának az eredménye.

1. reprezentáció:

A T. Ve *kompozicionális lexikai formációjának* mikroegységei és azok összetevői

a, akarat	NEI	a, az	
áll	FőN	akarat	
	Ige:	álljon	
	tn	áll+j+on	Ige [alanyi ragozás]
	(és		felsőlító mód,
	ts)		Sg. 3.
anya	FőN	anya	
anya-odu	FőN	anya-odujából	FőN-FőN+birt. szem. jel
		anya-odu+ja+ból	(bs: Sg. 3., bk: egy)
			+hat. rag
		(lásd az „anya” és az „odú” szavakat)	
az	NMs:	az	
	mut		
család	FőN	családnak	
		család+nak	FőN+hat. rag
csillag	FőN	csillag	
		csillagot	
		csillag+(o)t	FőN+tárgyrag
de	Ksz	de	
egyenes	MeN	egyenes	
ember	FőN	embert	
		ember+t	FőN+tárgyrag
én	NMs:	én	NMs Sg. 1.
	szem		
és	KSz	és	
fa	FőN	fáról	
		fa+ról	FőN+hat. rag

fegyver	FőN	fegyverein fegyver+ei+n	FőN+birt. szem. jel (bs: Sg. 3., bk: több) +hat. rag
fény	FőN	fény fényt fény+t	FőN+tárgyrag
fű	Ige: tn (és ts)	fűvom fűv+om	Ige [tárgyas ragozás] kijelentő mód, jelen idő, Sg. 1.
ha had	KSz FőN	ha hadasítom had+(a)s+ít+om	FőN+MeN. képző+Igeképző [tárgyas ragozás] kijelentő mód, jelen idő, Sg. 1.
halmaz	FőN	halmazokat halmaz+(o)k+(a)t	FőN+többesjel+tárgyrag
halmaz	Ige: ts	halmazok halmaz+ok	Ige [alanyi ragozás] kijelentő mód, jelen idő, Sg. 1.
halmazás	FőN	halmazva halmaz+va halmazás halmaz+ás	Ige+IgN. képző (h-i) Ige+FőN. képző
hiány idéz	FőN Ige: ts	hiány idézem idéz+em	Ige [tárgyas ragozás] kijelentő mód, jelen idő, Sg. 1.
is jár	KSz Ige: tn (és ts)	is járjon jár+tj+on	Ige [alanyi ragozás] felszólító mód, Sg. 3.
kérdés kíváncsiság köré leigéz	FőN FőN NÚt Ige: ts	kérdés kíváncsiság köré leigézek le+igéz+ek	IgK+Ige [alanyi ragozás] kijelentő mód, jelen idő, Sg. 1. Ige kijelentő mód, jelen idő, Sg. 3.
lesz	Ige: tn	lesz	Ige kijelentő mód, jelen idő, Sg. 3.
letérdepel	Ige: tn	letérdepeljen le+térdepel+j+en	IgK+Ige felszólító mód, Sg. 3.
mag	FőN	magom mag+om	FőN+birt. szem. jel (bs: Sg. 1., bk: egy)
meg megöl	KSz Ige: ts	meg megöltök meg+öl+tök	IgK+Ige [alanyi ragozás] kijelentő mód, jelen idő, Pl. 2.
mégse mert minden	KSz KSz NMs:	mégse mert minden	
nagy	MeN	nagyobb nagy+(o)bb	MeN+középfok jele
nem odú	HSz FőN	nem odu	
ő	NMs: szem	ő	Sg. 3.

ragyog	Ige: tn	ragyog	Ige kijelentő mód, jelen idő, Sg. 3.
sohase	HSz	sohase	
szál	FőN	szál	
szálegyenes	MeN	szálegyeneset szál + egyenes + t (lásd a „szál” és az „egyenes” szavakat)	FőN + MeN + hat. rag
szerszám	FőN	szerszámot szerszám + (o)t	FőN + tárgyrag
tévedés	FőN	tévedés	
törvény	FőN	törvény	
tűz	FőN	tűzéhez tűz + e + hez	FőN + birt. szem. jel (bs: Sg. 3., bk: egy) + hat. rag
		tüzeit tűz + ei + t	FőN + birt. szem. jel (bs: Sg. 3., bk: több) + tárgyrag
új	MeN	új	
újra	HSz	újra	
ünnep	FőN	ünnep	
vagy	KSz	vagy	
van	Ige: tn	vagyok vagy + ok	Ige kijelentő mód, jelen idő, Sg. 1.
		vala val + a	Ige kijelentő mód, múlt idő, Sg. 3.
vers	FőN	verseim vers + eim	FőN + birt. szem. jel (bs: Sg. 1., bk: több)
		verse vers + e	FőN + birt. szem. jel (bs: Sg. 3., bk: egy)
vétek	FőN	vétek	
virág	FőN	virágnak virág + nak	FőN + hat. rag
zászló	FőN	zászlait zászló + i + t	FőN + birt. szem. jel (bs: Sg. 3., bk: több) + tárgyrag

(b) *Sensus*

Az egyes szóalakokhoz rendelt *sensus*ok létrehozása a következő két lépésben történik: (1) a szóalakok mikroszerkezete összetevőihöz a megfelelő *sensus*ok hozzárendelése és (2) e *sensus*ok egymással való kombinálása a formai mikroszerkezetnek megfelelően. Itt csupán az (1)-gyel kapcsolatban kívánunk néhány olyan, a *Magyar Értelmező Kéziszótárból* (MÉrtKSz) származó példát bemutatni (lásd 2. reprezentáció), melyek kulcs- vagy témaszó értékűek (vö. VASS LÁSZLÓ: 1987. 112, 1991b., VASS LÁSZLÓ — SEBESTYÉN KATALIN: 1989.).

2. reprezentáció

A T.Ve lexikai sensusának mikroegységei és azok ('szótári értelmezés'-t alkotó) összetevői

csillag fn 1. A sötét égen fényes pontnak látszó égitest. *Ragyognak a -ok. Szh: annyi, mint égen a ~: megszámlálhatatlanul sok. | ülzö: A -okig: végtelen magasra v. magasba. | Csill* Allócsillag. | *vál* <Kif-ekben az (eljövendő) egyéni sors jelképeként.> *Hanyatlóban van a -a.* 2. Egy középpontból szabályosan szétágazó 3–5 v. több rövid vonalból v. egy kör peremén így elhelyezkedő csúcsokból álló ábra, idom. *-okat rajzol.* | Ilyen alakú tárgy mint

jelkép, jelvény v. rangjelzés. *Ótágu vörös ~; megkapta az első ~ ot. | Tud Nyomda A figyelmet vmire felhívó ilyen alakú jel (*). ~ alatt magyaráz vmit. 3. Ló v. szarvasmarha homlokán kerek folt. 4. Szikra. ~okat lát; káprázik a szeme. 5. Sztár. 6. nép: ~ om: <kedveskedő megszólításként>. Sz: lehazudja v. letagadja a ~ot az égről: szemérmetlenül hazudik, tagad; a ~okat is lehozná vkinek az égről: mindent megtesz neki, hogy a kedvében járjon. [\leftrightarrow csillog]*

fény fn 1. Látható sugárzó energia. *Északi v. sarki ~: a sarkvidéki égbolton mutatkozó fényjelenség; Fényk: ~t kap: a negatívot káros mértékű fény éri. | vál: Vminek a ~ei: kivilágítása. A város ~ei. 2. Sima felületről visszavert csillogó sugárzás. A gyémánt ~e. | Vkinek a szeme ~e: a) sz. ragyogása; b) látása; c) az, akit legjobban szeret és óv. 3. Műv Fényk <Képen> világos folt, részlet. 4. rég irod: ~re hoz: napvilágra h. 5. vál Díszes külső, ragyogó szépség, pompa. A királyi udvar ~e; sajtó: a ~ városa: Párizs. 6. Dicsőség, tekintély. A család régi ~e. 7. irod Az értelem, a szellem világossága. | Vminek magyarázó, megvilágító ereje. Vmilyen ~t vet vmire; sajtó: vminek a ~ében: vminek ilyen ismeretében. 8. vál Derű, öröm. ~t visz vkinek az életébe.*

ragyog tn ige 1. <Fény(forrás), tükröző felület> csillogva, tisztán fénylik. **Szh:** ~, mint a tükör. | ~ a szeme: a szokottnál élénkebb a fénye. 2. <Lakás, berendezés(i tárgy)> csillogóan tisztá. Minden ~ náluk. 3. <Arc v. vki a viselkedésével> örömet fejez ki. ~ a boldogságtól. | <Öröm vkinek a szemében> láthatóan kifejeződik. 4. ritk vál Pompázik, ill. élvezi a sikerei hatását. | vál <Emlék> dicsőségesen fennmarad. Neve örökké ~ni fog. Sz: iréf: itt vagyok, ~ok (mint a fekete szurok): én is itt vagyok.

tűz² fn 1. Égési folyamatnak fény- és hőjelenségben való megnyilvánulása. ~re való: használat volta miatt el kellene égetni. 2. Égő anyag. Tűzet kér, ill. ad: rágyújtáshoz égő gyufát, égő cigarettát stb. k. vkitől, ill. ad vkinek. 3. Tűzeset, tűzvész. ~ volt a faluban. 4. Kat <Vezényszóként is: > tüzelés löfegyverrel. | Agyútűz, puskatűz. | Tűzharc. Két ~ között: átv is olyan helyzetben, hogy kétfelől támadják. 5. Drágakő ragyogása. A gyémánt mély tüze. 6. Borban: erő, zamat. 7. nép Fájdalmas gyulladás v. láz. Szent Antal tüze: a) anyarozs okozta mérgezés; b) orbánc. 8. vál Lelkesedés, szenvedély. ~be jött. 9. Ját: ~!: már egészen közel jár a kereső az eldugott tárgyhöz. Sz: ~be megy érte: életét is kockáztatná é.; ~be teszi érte a kezét: feltétlenül megbízhatónak tartja; más tüzénél melegszik: más jóvoltából élvez előnyöket.

virág fn 1. A legfejlettebb növényeknek ivaros szaporodás céljára módosult hajtása. A ~ból termés fejlődik. | Növénynek feltűnő alakú, színű (illatos) ilyen része (leszakítva, levágva, szárával együtt). 2. Virágos, virágzó lágyszárú növény. Mezei ~ok. | biz Szobanövény. 3. Virág alakú díszítőelem. 4. vál v. sajtó Vminek legértékesebb, legszebb része. A költészet ~ai. | vál Vkinek, vminek legerőteljesebb állapota. Élete ~jában. | irod öröm, szépség (jelképe). 5. irod Szép fiatal nő. | kedvesk: ~om! <a szeretett nő megszólítása>.

A T. Ve-hez rendelhető egyes lexikai sensusösszetevőkkel kapcsolatban itt csupán a következőket kívánjuk megjegyezni:

— egy vehikulumhoz rendelhető sensusok megalkotásánál az alapvető nehézséget az jelenti, hogy nem ismerjük (mert nem ismerhetjük) azoknak a sensusoknak az explicit rendszerét, amivel egy nyelvközösség, egy interpretátor közösség vagy akár egyetlen interpretátor (beleértve önmagunkat is) rendelkezik; ezeknek a sensusoknak részleges explicit megközelítésére két lehetőség realizálható: (1) körültekintő kreatív-produktív gyakorlatok elvégzésével olyan ismereteket szerezni — az interpretálandó szöveg legalább kulcsfontosságúnak tartott elemeire vonatkozóan —, amelyek az interpretálás alapjául (kiindulópontjául) szolgálhatnak (erre lásd például PETŐFI S. JÁNOS—BENKES ZSUZSA: 1991., 1993.), (2) egy értelmező szótár explikációt tekinteni kiindulási alapul mint egy nyelvközösség fogalmi sensusainak feltételezett explicit tárházát; természetesen mindkét esetben csupán egy explicit hivatkozási (viszonyítási) rendszerről beszélhetünk; ahogy ez az eddigiek alapján már nyilvánvalóvá válhatott, mi e tanulmányban a második lehetőséggel próbálunk operálni;

— a vers hatodik sora „csillag” összetevőjének interpretálásához a MÉRTKSz által megadott explikációk közül az adott (nyelvi) kontextusban megítélésünk szerint

esetleg egy a 2. jelentésre épülő jelentés használható fel, de elképzelhető egy az 1. jelentéssel operáló értelmezés is; a tizenegyedik sor „csillag” összetevője betű szerinti értelemben nem interpretálható;

— az idézett szótári értelmezések explikációi közül a nyolcadik sor „fény” összetevője interpretálható egyrészt szűkebben: a 2. jelentés alapján, amit a 'fegyverein' elem tesz lehetővé, másrészt tágabban: a 6. (esetleg az 5.) jelentés figyelembevételével, amit 'a fény vagyok én' állítás tesz indokolttá, a tizenegyedik soré viszont inkább a 7. felhasználásával, amit a szóban forgó sor figuratív interpretációt igénylő további elemei ('csillagot', 'új szerszámot') motiválnak;

— a kilencedik sor „ragyog” elemének interpretálásához a lexéma szótári jelentései közül az 1. kiválasztását a 'fegyverein' miatt tartjuk célszerűnek, további előfordulásai betű szerint nemigen értelmezhetők;

— a hatodik sor „tűz” szavához a lexéma szótári értelmezései közül talán az 1. (esetleg a 2.) jelentés rendelhető hozzá, a hetedik soréhoz a T.Ve egészének (nyelvi) kontextusában inkább a 8.;

— a harmadik sor „virág” eleme esetleg a lexéma 1., illetőleg 2. jelentésével interpretálható;

— a „hadasítom” szóalak sensusa a „had” lexéma szótári jelentésén az -s denominális melléknévképző 'valamivel bíró, ellátott' és az -ít denominális igeképző 'valamilyenné tesz' jelentésimpulzusa révén állítható elő;

— a „szálegyenest” szóalak „t” mikroösszetevője azonos az erősen elavult (ezért irodalmias) locativusi esetraggal, s jelentése az adott (verbális) kontextusban az -n modalisi-essivusi ragéval rokon.

Nyilvánvaló, hogy ezeknek a sensusoknak a kiválasztása (és egymással való kombinálása) már olyan formai-szemantikai összefüggések figyelembevételét tételezi fel, amelyek túlmutatnak az egyes mikroegységek határain, más szóval: amelyek a kompozicionális organizáció 'középszint'-je mikroegységeknél nagyobb egységeinek a meghatározásával kapcsolatosak.

B. A T.Ve kompozicionális organizációja középszintjének (mikroegységeknél nagyobb) lexikai egységei

A kompozicionális organizáció lexikai mikroegységeknél nagyobb egységei között központi szerepet játszanak a rendszerszerű (teljes vagy hiányos) egyszerű mondatnál azonos nagyságrendűnek tekinthető — és általunk „kommunikációegység”-eknek nevezett — mikroegység-konfigurációk. (Ezek között a konfigurációk között természetesen 'egyelemű'-ek is előfordulhatnak!)

A T.Ve lexikai kompozicionális organizációja középszintjének néhány, lehetséges egységekre bontását a 3. reprezentáció szemlélteti. Ebben a reprezentációban az általunk csak egyféleképpen tagolt sorok mellett (amelyeket fekete négyzet jelez) négy olyan blokk található, amely különféleképpen tagolható. Teljességre nem törekedve az első, a harmadik és a negyedik blokkban két-két, a másodikban három tagolási lehetőséget tüntettünk fel. (Ez azt jelenti, hogy ezeket a lehetőségeket figyelembe véve a középszinten a T.Ve $2 \times 3 \times 2 \times 2$, azaz összesen 24-féleképpen tagolható.) A tagolásnál itt írásjeleket még nem alkalmaztunk (természetesen meghagyva a T.Ve-ben eredetileg is előforduló két kérdőjelet), és a kötőszavakat 'sajátos tagoló egység'-ekként kezeltük.

3. reprezentáció

A T.Ve lexikai kompozicionális organizációja középszintjének lehetséges egységei

VERSEIM VERSE |

- KÍVÁNCISISÁG VAGYOK ÉN | AKARAT |
- 1 a: EMBERT LEIGÉZEK A FÁROL | JARJON
SZÁLEGYENEST | ALLJON | DE A VIRÁGNAK
- 1 b: EMBERT LEIGÉZEK A FÁROL | JÁRJON |
SZÁLEGYENEST ALLJON | DE A VIRÁGNAK
- LETÉRDEPELJEN | A TÖRVÉNY VAGYOK |
- 2 a: ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALÁDNAK
TÜZÉHEZ IDEZEM | CSILLAG KÖRÉ |
TÜZEIT ZÁSZLAIT FUVOM VALA |
- b: ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALÁDNAK
TÜZÉHEZ IDEZEM | CSILLAG KÖRÉ
TÜZEIT ZÁSZLAIT FUVOM VALA |
- c: ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALÁDNAK |
TÜZÉHEZ IDEZEM | CSILLAG KÖRÉ
TÜZEIT ZÁSZLAIT FUVOM VALA |
- 3 a: ÉN HADASÍTOM | A FÉNY VAGYOK ÉN |
A FEGYVEREIN IS | MÉGSE RAGYOG |
- b: ÉN HADASÍTOM | A FÉNY VAGYOK ÉN
A FEGYVEREIN IS | MÉGSE RAGYOG |
- HIÁNY VAGYOK ÉN | MERT ÚJRA MEG ÚJRA
- FÉNYT HALMOZOK | CSILLAGOT | ÚJ SZERSZÁMOT |
- HALMOZVA HALMOZOK HALMAZOKAT |
- HALMOZÁS VAGYOK | Ó MÉGSE RAGYOG |
- TÉVEDÉS VAGYOK? | VAGY KÉRDÉS VAGYOK? |
- 4 a: VÉTEK VAGYOK | ÉN ÉS MINDEN MAGOM
VÉTEK | HA MEGÖLTÖK | ÜNNEP LESZ AZ |
- b: VÉTEK VAGYOK ÉN | ÉS MINDEN MAGOM
VÉTEK | HA MEGÖLTÖK | ÜNNEP LESZ AZ |
- MERT NEM RAGYOG | SOHASE RAGYOG |

A tagolási lehetőségek közül számunkra az 1b, 2b, 3a és 4b lehetőségek tűnnek meggyőzőbbnek, a következő argumentumok (motivációk) alapján:

- a 'szálegyeneszt' minősítés 'jobban illik' az 'álljon', mint a 'járjon' állításhoz;
- bár el lehet képzelni az 'anya-odujából nagyobb családnak' egységet 'a törvény vagyok' állítás minősítőjeként is (lásd 2c), ez a lehetőség számunkra kevésbé elfogadható, mint a másik kettő; e másik kettő közül pedig a 2b tagolás látszik jobb lehetőséget nyújtani a 'csillag' első és másod fokú referenciájának interpretatív meghatározásához;
- a 3a tagolás szerint 'a fény vagyok én' állítás általánosabb jelleget nyer, mint a 3b szerint, és véleményünk szerint 'alkalmasabban' illeszthető be a T.Ve egésze interpretációjába;
- a 4b tagolás kompozicionálisan (és texturálisan /=paralelisztikusan/) egybehangzóbb a 3a tagolással (lásd „a fény vagyok én”), valamint a „hiány vagyok én” egységgel, mint a 4a.

(Ezeknél a döntéseknél természetesen a poétikai kompozíció is szerepet játszott, ezzel a kérdéssel azonban itt nem kívánunk foglalkozni.)

A kompozicionális organizáció középszintjén a T.Ve — a lehetőségek közötti választások eredményeként — a következő felépítést mutatja (lásd 4. reprezentáció).

Ebben a reprezentációban: (a) az adott konfigurációs elrendezésű egyes kommunikációegységek jelölésére a „lek..” szimbólumokat használtuk; (b) a kötőszavakat — mint kommunikációegység-konfigurációt alkotó egységeket — az egyes kommunikációegységektől elválasztottuk, és ('jelenlétük' feltűnőbbé tétele érdekében) beke-reteztük; (c) írásjeleket (kivéve itt is a két kérdőjelet) nem alkalmaztunk, ami azt je-lenti, hogy az egyes kommunikációegységekhez implicit módon a 'közlés' modalitását rendeltük.

A konfigurációs (a lineáris elrendezést figyelembe vevő) kommunikáció-egységekre tagolás szemiotikai textológiai elméleti alapjaival itt nincs módunk bővebben foglalkozni, ezzel kapcsolatban csak a következőket kívánjuk megjegyezni:

— reméljük, hogy a tagolás alapelvei globálisan, magából az elvégzett tagolásból 'levezethetők';

— 'halmozott mondatrészek' jelenléte esetén: (a) ha azok az állítmányt követik, belőlük külön kommunikációegységeket alkotunk (lásd lek15, lek16, lek17); (b) ha azok az állítmányt megelőzik, egy kommunikációegység összetevőinek tekint-jük őket (lásd lek09).

4. reprezentáció

A T.Ve kompozicionális organizációjának lexikai kommunikációegységei

[lek00] VERSEIM VERSE

[lek01] KÍVÁNC SISÁG VAGYOK ÉN [lek02] AKARAT

[lek03] EMBERT LEIGÉZEK A FÁRÓL [lek04] JÁRJON

[lek05] SZÁLEGYENEST ÁLLJON [DE] [lek06] A VIRÁGNAK

LETÉRDEPELJEN [lek07] A TÖRVÉNY VAGYOK

[lek08] ANYA-ODUJABÓL NAGYOBB CSALADNAK

TÜZÉHEZ IDÉZEM [lek09] CSILLAG KÖRÉ

TÜZEIT ZÁSZLAIT FÚVOM VALA

[lek10] ÉN HADASÍTOM [lek11] A FÉNY VAGYOK ÉN

[lek12] A FEGYVEREIN [IS] [MÉGSE] [lek13] RAGYOG

[lek14] HIÁNY VAGYOK ÉN [MERT] [lek15] ÚJRA [MÉG] ÚJRA

FÉNYT HALMOZOK [lek16] CSILLAGOT [lek17] ÚJ SZERSZÁMOT

[lek18] HALMOZVA HALMOZOK HALMAZOKAT

[lek19] HALMOZÁS VAGYOK [lek20] Ó [MÉGSE] RAGYOG

[lek21] TÉVEDÉS VAGYOK? [VAGY] [lek22] KÉRDÉS VAGYOK?

[lek23] VÉTEK VAGYOK ÉN [ÉS] [lek24] MINDEN MAGOM

VÉTEK [HA] [lek25] MEGÖLTÖK [lek26] ÜNNEP LESZ AZ

[MERT] [lek27] NEM RAGYOG [lek 28] SOHASE RAGYOG

A 4. reprezentációban megadott kommunikációegységek *szintaktikai* összetevő-szerkezetét az 5. reprezentáció mutatja. Mivel azt reméljük, hogy az abban alkalmazott szimbólumok zöme egyértelműen dekódolható, azokhoz csak a következő megjegy-zéseket kívánjuk fűzni: a „le” betűpár a „lexikai”, a „k” betű a „kommunikáció-egység” rövidítése; ahol az alanyra és/vagy tárgyra az állítmányt alkotó ige szuffixu-mában történik implicit módon utalás, azt csillaggal megjelölve explicitté tettük, amennyire az lehetséges volt.

Ami a T.Ve kommunikációegységei *kontextuálisan* adott *szintaktikai* szerke-

zetének a *rendszerűen* lehetséges szintaktikai szerkezetekhez való viszonyát illeti, annak teljes elemzésénél a következőképpen kellene eljárni: (a) valamennyi kommunikációegységhez hozzá kellene rendelni összetevőinek valamennyi jól formált (és/vagy elfogadható) szintaktikai konfigurációját; (b) valamennyi kommunikációegység adott (lineáris) szintaktikai szerkezetét minősíteni kellene mind a lehetségesekhez képest (lokális konnexitás/kohézió), mind az őt megelőző kommunikációegységek (lineáris) szintaktikai szerkezetéhez képest (globális konnexitás/kohézió). Ezek az operációk azonban a kommunikációegységek szemantikai értelmezése nélkül nem hajthatók végre.

5. reprezentáció

A T. Ve lexikai kommunikációegységeinek szintaktikai összetevőszerkezete

- [lek00]
 VERSEIM VERSE
BIRTJSz
- [lek01]
 KIVANCSISÁG VAGYOK ÉN
NSz+ copula
 ÁLLÍT ALANY [Sg. 1.]
- [lek02]
 AKARAT
*NSz+ *[copula]*
 ÁLLÍT
- [lek03]
 EMBERT LEIGÉZEK A FÁRÓL
 TÁRGY ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.]) ERETH
- [lek04]
 JÁRJON
 ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 3.])
- [lek05]
 SZÁLEGYENEST ÁLLJON
 MÓD—H ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 3.])
- [lek06]
 A VIRÁGNAK LETÉRDEPELJEN
 RÉSZH ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 3.])
- [lek07]
 A TÖRVÉNY VAGYOK
NSz+ copula
 ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.])
- [lek08]
 ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALÁDNAK TÜZÉHEZ IDÉZEM
MIEGJSz
BIRTJSz
 ERETH HELYH ÁLLÍT
 (*ALANY [Sg. 1.]
 (*TÁRGY [*])
- [lek09]
 CSILLAG KÖRÉ TÜZEIT ZÁSZLAIT FÚVOM VALA
 HELYH TÁRGY₁ TÁRGY₂ ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.])
- [lek10]
 ÉN HADASÍTOM
 ALANY [Sg. 1.] ÁLLÍT (*TÁRGY [*])
- [lek11]
 A FÉNY VAGYOK ÉN,
NSz+ copula
 ÁLLÍT ALANY [Sg. 1.]
- [lek12]
 A FEGYVEREIN
 HELYH
- [lek13]
 RAGYOG

- ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 3.]
 [lek 14] HIÁNY VAGYOK ÉN
 NSz+ *copula*
 ÁLLÍT ALANY [Sg. 1.]
 [lek15] ÚJRA MEG ÚJRA FÉNYT HALMOZOK
 IDÓ—H TÁRGY ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.]
 [lek16] CSILLAGOT
 TÁRGY
 [lek17] ÚJ SZERSZÁMOT
 MIEGJSz
 TÁRGY
 [lek18] HALMOZVA HALMOZOK HALMAZOKAT
 MÓD—H ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.] TÁRGY
 [lek19] HALMOZÁS VAGYOK
 NSz+ *copula*
 ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.]
 [lek20] Ó RAGYOG
 ALANY [Sg. 3.] ÁLLÍT
 [lek21] TÉVEDÉS VAGYOK?
 NSz+ *copula*
 ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.]
 [lek22] KÉRDÉS VAGYOK?
 NSz+ *copula*
 ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 1.]
 [lek23] VÉTEK VAGYOK ÉN
 NSz+ *copula*
 ÁLLÍT ALANY [Sg. 1.]
 [lek24] MINDEN MAGOM VÉTEK
 MIEGJSz NSz+**[copula]*
 ALANY [—> Sg. 1.] ÁLLÍT
 [lek25] MELŐLTÖK
 ÁLLÍT (*ALANY [Pl. 2.]) (*TÁRGY [Sg. 1.]
 [lek26] ÜNNEP LESZ AZ
 NSz+ *copula*
 ÁLLÍT ALANY [*]
 [lek27] NEM RAGYOG
 TAGSsz ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 3.]
 [lek28] SOHASE RAGYOG
 IDÓ—H ÁLLÍT (*ALANY [Sg. 3.]

A szemantikai értelmezésről itt röviden csak annyit kívánunk mondani, hogy *rendszer szerű* szempontból a kommunikációegységek többsége csak figuratív módon interpretálható, valamint hogy a figuratív interpretáció adekvát elvégzése feltételezi egy *kontextuális* interpretációs hipotézis megalkotását — sőt talán egy *másod fokú* interpretációsét is. (Lásd például VASS LÁSZLÓ: 1991a.) Ehhez a kérdéshez később visszatérünk, most csak egyetlen kommunikációegység adott (kontextuális) szemantiko-szintaktikai szerkezetét kívánjuk elemezni röviden.

A [lek03] EMBERT LEIGÉZEK A FÁRÓL kommunikációegység összetevőinek lehetséges szintaktikai elrendezései (ha az igekötő elválaszthatóságát is figyelembe vesszük) a következők:

- (1) A FÁRÓL EMBERT IGÉZEK LE
- (2) A FÁRÓL EMBERT LEIGÉZEK
- (3) A FÁRÓL IGÉZEK EMBERT LE
- (4) A FÁRÓL IGÉZEK LE EMBERT
- (5) A FÁRÓL LE EMBERT IGÉZEK
- (6) A FÁRÓL LEIGÉZEK EMBERT

- (7) EMBERT A FÁRÓL IGÉZEK LE
- (8) EMBERT A FÁRÓL LEIGÉZEK
- (9) EMBERT IGÉZEK A FÁRÓL LE
- (10) EMBERT IGÉZEK LE A FÁRÓL
- (11) EMBERT LE A FÁRÓL IGÉZEK
- (12) EMBERT LEIGÉZEK A FÁRÓL

- (13) IGÉZEK A FÁRÓL EMBERT LE
- (14) IGÉZEK A FÁRÓL LE EMBERT
- (15) IGÉZEK EMBERT A FÁRÓL LE
- (16) IGÉZEK EMBERT LE A FÁRÓL
- (17) IGÉZEK LE A FÁRÓL EMBERT
- (18) IGÉZEK LE EMBERT A FÁRÓL

- (19) LE A FÁRÓL EMBERT IGÉZEK
- (20) LE A FÁRÓL IGÉZEK EMBERT
- (21) LE EMBERT A FÁRÓL IGÉZEK
- (22) LE EMBERT IGÉZEK A FÁRÓL
- (23) LEIGÉZEK A FÁRÓL EMBERT
- (24) LEIGÉZEK EMBERT A FÁRÓL

Ezeknek az elrendezéseknek a grammatikai (és kommunikatív) minősítésénél abból a globális alapelvből indulhatunk ki, hogy az összetevők sorrendje bizonyos szempontból 'közlési fontossági sorrend'. Ami a lek03-at illeti, ez azt jelenti, hogy ebben a kommunikációegységben legfontosabb összetevő az 'ember', ezután következik a 'leigézek', végül a 'fáról'. Minthogy az adott kontextusban (*nyelvi kontextusban*) ez a kommunikációegység teljes egészében 'rematikus' (más szóval: valamennyi összetevője 'új' ismereteket közöl, azaz egyik sem lett korábban 'említve'); az adott sorrendet kizárólag a közlési fontosság határozza meg. Ezután elemezni kellene a 'leigézek' és az 'igézek le' állítások közötti különbséget, végül annak lehetőségét, hogy az adott három elemnek van-e (lehet-e) olyan sorrendi változata, amely speciális prozódiai struktúrával az eredeti sorrenddel (és az ahhoz rendelt prozódiai struktúrával) azonosnak tekinthető. Csupán ezeknek az analitikus operációknak a végrehajtása után állapítható meg a kontextuális elrendezés és a lehetséges rendszerszerű elrendezések viszonya. Ezeknek az operációknak (argumentatív) elvégzéséhez azonban jelenleg még nem rendelkezünk minden szempontból kielégítő ismeretekkel. (Vö. például PETŐFI S. JÁNOS: 1985.)

A *kontextuális szemantikai értelmezéssel* kapcsolatban tudjuk, hogy a kontextuális sensus és a relátum-imágó ugyanannak az entitásnak két arcát képezi: az utóbbi az adott vehikulumban feltételezetten kifejezésre jutó valóságdarabbal (világfragmentummal) 'analóg' struktúrával rendelkezik, az előbbi ennek nyelvi kategoriális leírása. (Ez a viszony a kontextuális formáció és a vehikulum-imágó viszonyához hasonló.) A kontextuális szemantikai értelmezés alapvető operációja, a 'referenciák' és a 'koreferencia-

viszonyok' megállapítása csak e kettő együttes figyelembevételével végezhető el! Ezt az operációt a relátum-ímagó tárgyalásánál kívánjuk részletesebben elemezni, noha a kompozicionális felépítés további tárgyalása már feltételez egy ezekre vonatkozó (legalább impliciten ható) döntést.

C. A T.Ve kompozicionális organizációjának lexikai makroegységei

A makroegységek tárgyalásánál az első feladat az úgynevezett első fokú makroegységek megállapítása. (Ezeket az egységeket „első fokú kompozícióegységek”-nek is szoktuk nevezni, mert ezek azok az egységek, amelyeket a szerzők szövegeik 'komponálása'-kor — nem csak a grammatikai szabályokat figyelembe vevő — önálló szövegmondatokként megalkotnak, és hagyományos felépítésű vehikulumok létrehozása esetén olyanokként explicit módon is jelölnek.)

Mínthogy a T.Ve-ben önálló szövegmondatok nincsenek explicit módon jelölve, a vehikulum értelmző interpretatív olvasata viszont egy ilyen tagolást is feltételez, létre kell hoznunk a T.Ve egy lehetséges első fokú makroegységekre való tagolását. Ehhez kiindulunk az előzőekben létrehozott kommunikációegységekre való tagolás szolgálat (lásd 4. reprezentáció). A kommunikációegységek belső formai felépítésének (lásd 5. reprezentáció) és (itt csupán implicit módon feltételezett) kontextuális szemantikai felépítésének figyelembevételével a vehikulumban explicit módon jelen levő kötőszók (konnektívumok) és interpretatív úton bevezetett más konnektívumok alkalmazásával alkotjuk meg (a preferált) *első fokú lexikai makroegységeket* (lásd a 6. és a 7. reprezentációkat). A 'preferált' minősítés azt kívánja kifejezésre juttatni, hogy az általunk 'lehetségesnek' tartott lexikai makroegységek közül az itt bemutatottakat részesítettük előnyben.

A 6. reprezentáció a T.Ve interpretatív létrehozott egyes első fokú lexikai makroegységeinek szintaktikai-szemantikai összetevőszerkezetét szemlélteti, a 7. reprezentáció pedig a T.Ve kompozicionális organizációjának interpretatív létrehozott (lineáris) első fokú lexikai makroegységekre való tagolását. Az első fokú lexikai makroegységet a „leK..” szimbólumok jelzik, a 6. reprezentációban „*”-gal jelölt konnektívumok pedig az interpretatív úton bevezetett (az eredeti vehikulumban textuálisan jelen nem levő) konnektívumokat.

6. reprezentáció

A T.Ve (preferált) első fokú lexikai makroegységeinek szintaktikai-szemantikai összetevőszerkezete

```

[leK00] = [lek00]
[leK01] = [lek01] [*ÉS MI TÖBB] [lek02]
[leK02] = [lek03] [*AZÉRT HOGY] <[lek04] [*ÉS] <[lek05] [DE] [lek06]>>
[leK03] = [lek07]
[leK04] = [lek08]
[leK05] = [lek09]
[leK06] = [lek10]
[leK07] = <[lek11] [IS] [lek12]> [MÉGSE] [lek13]
[leK08] = [lek14] [MERT] <[lek15] [*ÉS] [lek16] [*ÉS] [lek17]>
[leK09] = [lek18]
[leK10] = [lek19] [MÉGSE] [lek20]
[leK11] = [lek21]
[leK12] = [VAGY] [lek22]
[leK13] = [lek23] [ÉS] [lek24]
[leK14] = <[HA] [lek25] [*AZT EREDMÉNYEZI HOGY] [lek26]> [MERT] <[lek27]
[*ÉS (MI TÖBB)] [lek28]>

```


7. reprezentáció

A T.Ve kompozicionális organizációjának (preferált) első fokú makroegységei

[!eK00] VERSEIM VERSE

[!eK01] KÍVÁNC SISÁG VAGYOK ÉN, AKARAT.
[!eK02] EMBERT LEIGÉZEK A FARÓL; JÁRJON,
SZÁLEGYENEST ÁLLJON, DE A VIRÁGNAK
LETÉRDEPELJEN. [!eK03] A TÖRVÉNY VAGYOK.
[!eK04] ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALÁDNAK
TÜZÉHEZ IDÉZEM. [!eK05] CSILLAG KÖRÉ
TÜZEIT, ZÁSZLAIT FÚVOM VALA.
[!eK06] ÉN HADASÍTOM. [!eK07] A FÉNY VAGYOK ÉN,
A FEGYVEREIN IS, MÉGSE RAGYOG.
[!eK08] HIÁNY VAGYOK ÉN, MERT ÚJRA MEG ÚJRA
FÉNYT HALMOZOK, CSILLAGOT, ÚJ SZERSZÁMOT.
[!eK09] HALMOZVA HALMOZOK HALMAZOKAT.
[!eK10] HALMOZÁS VAGYOK, Ó MÉGSE RAGYOG.
[!eK11] TÉVEDÉS VAGYOK? [!eK12] VAGY KÉRDÉS VAGYOK?
[!eK13] VÉTEK VAGYOK ÉN, ÉS MINDEN MAGOM
VÉTEK. [!eK14] HA MEGÖLTÖK, ÜNNEP LESZ AZ,
MERT NEM RAGYOG, SOHASE RAGYOG.

A kompozicionális organizáció első fokú lexikai makroegységeiből egyre magasabb fokú lexikai makroegységeket hozunk létre, és ezt mindaddig folytatjuk, amíg el nem érjük azt a szintet, amelyen a teljes vehikulum egyetlen lexikai makroegységként jelentkezik.

A T.Ve kompozicionális organizációjának általunk 'választott' másod és másod fokúnál magasabb fokú lexikai makroegységeit a 8. reprezentáció szemlélteti. Ezzel a reprezentációval kapcsolatban a következőket kívánjuk megjegyezni:

— a lexikai makroegységek fokát a „K” szimbólumhoz 'kitevőként' illesztett szám jelzi;

— a másod fokú lexikai makroegységek megalkotásának alapjaként (rendre) a következő megfontolások szolgáltak:

- 01: „AKARAT VAGYOK” —> „JÁRJON”, „ÁLLJON”;
- 02: „TÖRVÉNY VAGYOK” —> „IDÉZEM”;
- 03: „ZÁSZLAIT FÚVOM” + „HADASÍTOM”;
- 04: „FÉNY VAGYOK (A FEGYVEREIN IS)” — „FÉNYT HALMOZOK”
— „HALMOZOK” — „HALMOZÁS VAGYOK” — „MÉGSE RAGYOG”;
- 05: „TÉVEDÉS VAGYOK?” — KÉRDÉS VAGYOK?”;
- 06: „VÉTEK VAGYOK” — „MEGÖLTÖK” (ÜNNEP LESZ AZ, MERT SO
HASE RAGYOG);

— a harmad fokú lexikai makroegységek megalkotásának alapjaként (rendre) a következő megfontolások szolgáltak:

- 01: „AKARAT VAGYOK” + „TÖRVÉNY VAGYOK”;
- 02: „HADASÍTOM” + „FÉNY VAGYOK A FEGYVEREIN IS” + „MÉGSE
RAGYOG”;
- 03: „TÉVEDÉS VAGYOK?” — „KÉRDÉS VAGYOK?” — „VÉTEK VA-
GYOK” („MEGÖLTÖK”);

— az egyetlen negyed fokú lexikai makroegység megalkotásának alapjaként a következő megfontolás szolgált:

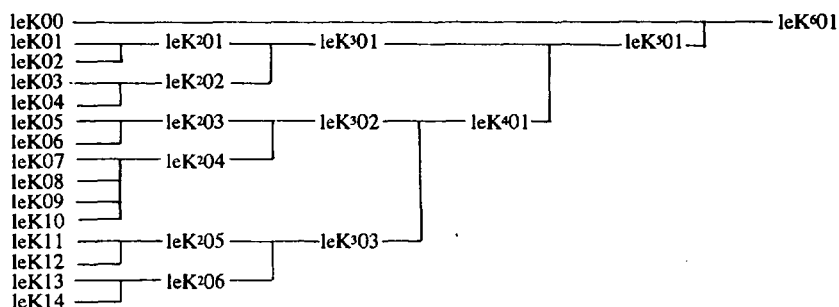
01: „FÉNY VAGYOK (A FEGYVEREIN (IS))” — „MEGÖLTÖK” (MERT SOHASE RAGYOG);

— az egyetlen ötöd fokú lexikai makroegység a 01 sorszámú harmad fokú makroegység és az egyetlen negyed fokú makroegység egyesítése révén jön létre;

— végül az ötöd fokú makroegységnek a címmel való egyesítése révén a teljes vehikulum mint egyetlen hatod fokú lexikai makroegység.

8. reprezentáció

A T. Ve kompozicionális organizációjának (preferált) másod és másod fokúnál magasabb fokú lexikai makroegységei

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy az előzőekben megfogalmazott motivációk (azaz: az argumentációnk) alapját *nem* szemantikai mezők képezik: az idézőjelbe tett kifejezések (interpretatív úton feltételezett) tényállásokra utalnak, s a szóban forgó makroegységeket annak alapján hoztuk létre, hogy ezek között a tényállások között kerestünk 'motiválható' összefüggéseket. Más szóval ez azt jelenti, hogy valamennyi makroegység az öt alkotó alacsonyabb makroegységekből olyan konnektívumok alkalmazása révén hozható létre, amelyek az ezekben az alacsonyabb fokú makroegységekben kifejezésre jutó tényállások közötti összefüggésekre utalnak. Ezek a konnektívumok nem grammatikai 'kötőszók', egy-egy szövegre vonatkozóan külön-külön kell meghatározni őket. (Ez természetesen nem zárja ki — épp ellenkezőleg: megköveteli —, hogy bizonyos mennyiségű és minőségű argumentatív értelmező interpretáció elvégzése után megpróbáljuk általánosítani és az általánosítás szintjén rendszerbe foglalni őket.)

2.3.3. Néhány, a formáció és sensus analitikus elemzésével kapcsolatos megjegyzés

Ennek az alfejezetnek a befejezéseként újra szeretnénk hangsúlyozni, hogy

— elemzésünk *parciális* jellegű, mert a kompozicionális organizáción kívül más organizációtípusra (lásd például PETŐFI S. JÁNOS: 1991b. 12) nem terjed ki, és nem elemzi az adott vehikulum poétikai felépítését sem;

— minimális 'alternatív lehetőség'-et vettünk figyelembe, aminek következtében a 'preferált' felépítések karakterisztikumait is csak részlegesen tudtuk bemutatni;

— nem választottuk el egymástól explicit módon az első fokú interpretáció által és a lehetséges másod fokú interpretációkkal kapcsolatos hipotézisek által motivált interpretációs lépéseket;

— végül a sensussal kapcsolatban annak csupán konceptuális (és mint olyan, teljes egészében verbalizálható) összetevőjét vettük figyelembe, ami semmiképpen sem elegendő egy költői szöveg 'képiség'-ének az interpretálásához.

2.4. Relátum-ímagó [= ReIm] és relátum [= Re]. A szöveg adott módon interpretált vehikulumához rendelhető világfragmentum és annak mentális képe

A relátum-ímagó, mint azt több helyen is kifejtettük, annak a világfragmentumnak a mentális képe, amit az interpretálandó vehikulumhoz lehetséges nem nyelvi 'jelölt'-jei egyikeként hozzárendelhetünk. Ezenkívül azt is tudjuk, hogy a relátum-ímagó annak az interpretációs modell(elem)nek a (relátum felépítésével analóg felépítésű) nem nyelvi arca, amelynek nyelvi arcát a kontextuális sensus képezi. Ezt a 'Janus-fejű', szignifikánssal kapcsolatos sensus és relátum vonatkozású modellelemet az $s|M|_R$ szimbólummal szoktuk jelölni, és mint a szignifikánssal kapcsolatos vehikulum és formáció vonatkozású modellelem ($v|M|_F$) szignifikátummal kapcsolatos megfelelőjét kezeljük.

2.4.1. A koreferenciarelációkról általában

A szignifikátum értelmező interpretációjának központi jelentőségű feladata a *koreferált személyek/tárgyak, állapotok és események* megállapítása. Ennek az interpretációs lépésnek a 'sikerés végrehajtása'-tól függ ugyanis, hogy az interpretálandó vehikulumot egy 'koherens' szöveg vehikulumának tudjuk-e tartani. Minthogy pedig a koreferált személyek/tárgyak, állapotok és események megállapítása annak megállapítását is jelenti, hogy a vehikulum mely kifejezéseit tekintjük (tekinthetjük) *koreferáló kifejezéseknek*, a koreferencia interpretatív meghatározása a fent említett két modellelem interakciója eredményeként jön létre.

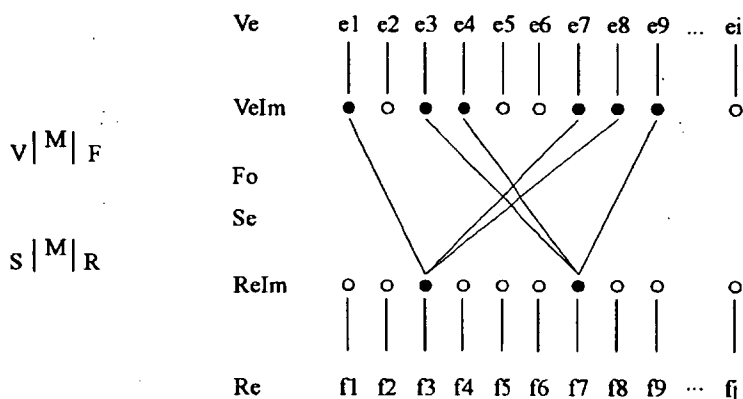
A koreferenciarelációk szemléletesen a következőképpen ábrázolhatók (lásd 3. ábra, amelyben az „e” szimbólumok nyelvi kifejezéseket helyettesítenek, az „f” szimbólumok (világ)fragmentum-elemeket, az „o” szimbólumok pedig mindkét modell-elemben a megfelelő mentális képeket).

A 3. ábra a következőképpen olvasható:

— az e1, e7 és e8 kifejezések koreferáló kifejezések, minthogy mindhárman az f3 fragmentumelemre utalnak; hasonlóképpen

— az e3, e4 és e9 kifejezések is koreferálóak, minthogy mindhárman az f7 fragmentumelemre utalnak;

— a koreferenciarelációk a nyelvi kifejezések ímagói és a fragmentumelemek ímagói között állnak fenn.

3. ábra

A koreferenciarelációk — miként az értelmező interpretációk — első fokúak vagy második fokúak attól függően, hogy megállapításukkor első vagy második fokú relátumokat veszünk-e figyelembe (első vagy második fokú relátumok imágóit hozzuk-e létre).

2.4.2. A T.Ve-vel kapcsolatban értelmezhető koreferenciarelációkról

A következőkben a T.Ve három koreferáló elemcsoportjához kívánunk néhány megjegyzést fűzni, éspedig a 'lírai én'-re utaló elemek csoportjához, az „ember” kifejezéssel koreferálónak tekinthető elemek csoportjához és végül a „csillag” kifejezés előfordulásaival kapcsolatosan feltételezhető (vagy fel nem tételezhető) koreferenciarelációkhoz.

Lírai énrre utaló elemek valamennyi (preferált) első fokú lexikai makroegységben található, lásd:

leK00: VERSEIM;
leK01: VAGYOK ÉN;
leK02: LEIGÉZEK;
leK03: VAGYOK;
leK04: IDÉZEM;
leK05: FÚVOM;
leK06: ÉN HADASÍTOM;
leK07: VAGYOK ÉN; | leK08: VAGYOK ÉN; HALMOZOK;
leK09: HALMOZOK;
leK10: VAGYOK;
leK11: VAGYOK?;
leK12: VAGYOK?;
leK13: VAGYOK ÉN; MAGOM;
leK14: MEGÖLTÖK. |
|--|---|

A legérdekesebb tulajdonsággal ezek között a „MEGÖLTÖK” kifejezés rendelkezik, abban ugyanis a többi kifejezéssel koreferáló elem a szuffixum implicit „engem” összetevője.

Minthogy a T.Ve-nek 'monologikus' a belső kommunikatív organizációja (és lexikai-szemantikai helyettesítő elemeket nem tartalmaz), a lírai énrre utaló koreferáló elemek listája már a formális szintaktikai felépítés elemzése során összeállítható.

Az „ember” kifejezéssel koreferáló elemek csoportjának meghatározásához (főként pedig értelmező interpretálásához) célszerű különbséget tenni szisztemikus koreferencia (kodenotáció?) és kontextuális koreferencia (koreferencia a 'referencia' terminus valódi értelmében) között.

Ami a szisztemikus koreferenciát illeti, a (preferált) első fokú lexikai makroegységekben a következő szisztemikus koreferáló kifejezések találhatók:

leK00: —	leK07: RAGYOG (a „ragyog”-hoz tartozó alany az „ember” kell hogy legyen, mert különben többes számban kellene állnia);
leK01: —	leK08: —
leK02: <i>EMBERT; JÁRJON; ÁLLJON; LETÉRDEPELJEN;</i>	leK09: —
leK03: —	leK10: <i>Ő; ... RAGYOG;</i>
leK04: <i>ANYA-ODUJÁBÓL; IDÉZEM;</i>	leK11: —
leK05: <i>TÜZEIT, ZÁSZLAIT;</i>	leK12: —
leK06: <i>HADASÍTOM, (? mert vonatkozhat a „zászlai”-ra is);</i>	leK13: —
	leK14: RAGYOG, RAGYOG.

A kontextuális koreferencia megállapításához (interpretatív 'létrehozásához') meg kell alkotnunk az „EMBER” kifejezés kontextuális referenciáját. Ennek egyik lehetséges módja az, ha hozzá 'generikus' referenciát rendelünk annak a feltételezésnek az alapján, hogy itt az emberről, mint a természet sajátos 'species'-éről van szó. Ez a döntés természetesen azzal a következménnyel (is) jár, hogy a lírai én valamennyi, a T.Ve-ben kifejezésre jutó tulajdonságát és tevékenységét ennek megfelelően kell interpretálnunk a másod fokú interpretáció szintjén; azaz ezt a lírai ént vagy az 'ember species' egy sajátos példányának kell tekintenünk, vagy egy ebben a speciesben működő 'sajátos erő' megszemélyesítőjének. (Vö. GÖRÖMBEI ANDRÁS: 1992. 272—273.)

Végül ami a „CSILLAG” előfordulásait illeti: a két előfordulást (az elsőt a leK05-ben, a másodikat a leK08-ban) koreferenciálisnak tekinthetjük kontextuális értelemben, ha például a lírai én fentiekben kifejtett 'sajátos erő' interpretációját felhasználva, a „csillag” kifejezést 'sorsmeghatározó' (fontos helyre/eseményre mutató) szimbólum jelölőjeként értelmezzük.

A teljes értelmező interpretáció a koreferenciarelációk vonatkozásában egyrészt azt jelenti, hogy a koreferenciát valamennyi referáló kifejezéssel kapcsolatban elemezni (interpretálni) kell, másrészt azt, hogy annak analógiájára elemezni, interpretálni kell a predikátumok között kimutatható (feltételezhető) kontextuális 'kopredikatív' relációkat is, s mindkettővel kapcsolatban nem utolsósorban azt is, hogy interpretációnknak olyan hipotézisek is részét kell hogy képezzék, amelyek az interpretálandó vehikulum létrehozójának a szóban forgó világfragmentummal kapcsolatos úgynevezett „elérhetőségi” relációira vonatkoznak. Ezek a (hipotetikusan bevezetett) elérhetőségi relációk azt juttatják kifejezésre, hogy a vehikulum létrehozójának melyik 'szubvilág(fragmentum)'-ához tartozónak tekintendők a koreferált objektumok/tulajdonságok/események, azaz, hogy ezeket a koreferált objektumokat/tulajdonságokat/eseményeket az általa reálisnak vélt világ valamely fragmentumához tartozónak tekinti, vagy hiedelemrendszere valamely fragmentumához sorolja stb. (vö. például PETŐFI S. JÁNOS: 1991a. 65).

2.4.3. A T.Ve prozódiai struktúrája

Az eddigiek során bemutatott kompozicionális tagolás és szemantikai interpretáció egy olyan prozódiai struktúrához vezet, amelyet — interpretációnk befejező lépéseként — a 9. reprezentáció szemléltet.

Ebben a reprezentációban megtalálható:

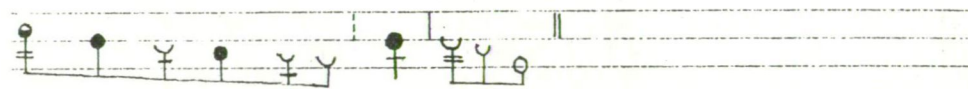
- a vehikulum fonetikai átrásban és eredeti (vizuális) formájában a sor tagolásnak megfelelően;
- a (belső) akusztikus (auditív) vehikulum 'partitúrája', amelynek szimbólumai a következőképpen értelmezendők: (a) szótagjelek: \cup : rövid magánhangzós nyílt szótag, \circ : rövid magánhangzós zárt szótag; \ominus : hosszú magánhangzós nyílt szótag, \bullet : hosszú magánhangzós zárt szótag; (b) hangsúlyjelek: \ddagger főhangsúly, \dagger mellékhangsúly; (c) az összekötött 'kottaszerű' jelek egy-egy szólamot jelölnek; (d) a kottafejek szintkülönbsége a 'melódiát'; (e) a partitúra felső részében a merőlegesen elhelyezett szaggatott egy és egy vagy két folytonos vonal a szüneteket jelzi hosszúságuk növekvő sorrendjében.

9. reprezentáció

A TV.e prozódiai struktúrája

ver|εim ver|ε
(VERSEIM VERSE)

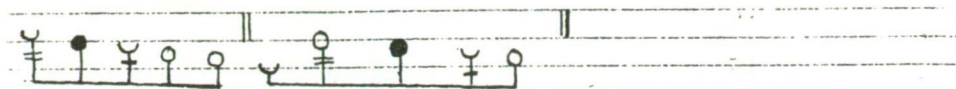
ki|vatn|s|s|a:g va|jok en|n ak|arat
(KIVANCSISÁG VAGYOK EN AKARAT)

embert le|igé:zek α fa|ról jár|jon
(EMBERT LEIGÉZEK A FÁRÓL JÁRJON)

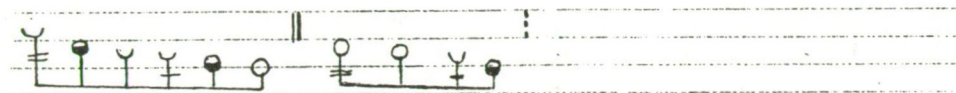
sa:le|gye|ne|st a:ll|jon de α vi|ra:gnak
(SZÁLEGYENEST ALLJON DE A VIRÁGNAK)

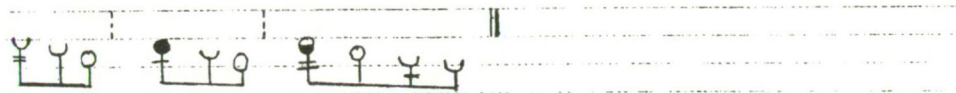
lete:rdipeljen a törvény vagyok
 (LETÉRDEPELJEN A TÖRVÉNY VAGYOK)

αηα-oduja:bo:l nαJobb tJala:dnk
 (ANYA-ODUJÁBÓL NAGYOBB CSALADNAK)

tyze:hez ide:zem tJillag köre:
 (TŰZÉHEZ IDEZEM CSILLAG KÖRÉ)

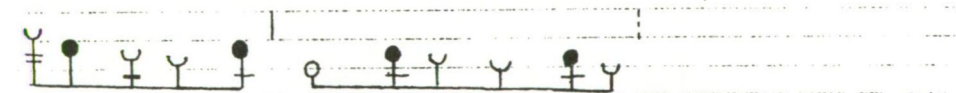
tyzet baszlait fuvom vala
 (TŰZÉT BAZSLAIT FŰVOM VALA)

en hadasítom a fény vagyok én
 (ÉN HADASÍTOM A FÉNY VAGYOK ÉN)

α fegyverein is mégse ragog
 (A FEGYVEREIN IS MÉGSE RAGOG)

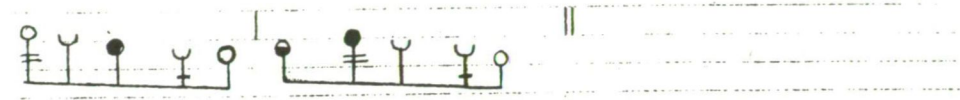
hiány vagyok én mert újra meg újra
 (HIÁNY VAGYOK ÉN MERT ÚJRA MEG ÚJRA)

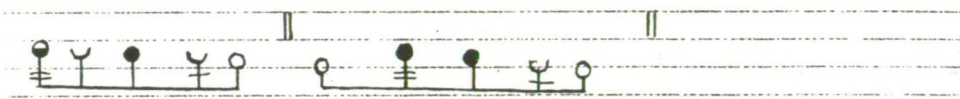
Én a halmozok illéget új bersáimot
(ÉN A HALMOZOK CSILLAGOT ÉS SZERSZÁMOT)

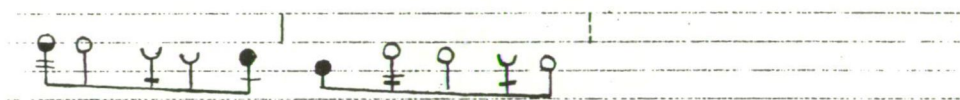
Én a halmozok halmozok halmozok
(ÉN A HALMOZOK HALMOZOK HALMOZOKAT)

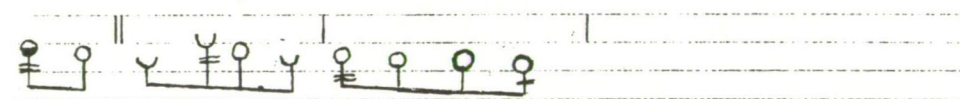
Én a halmozok vagyok és mégse vagyok
(HALMOZÁS VAGYOK ÉS MÉGSE VAGYOK)

Levédek vagyok vagy kérdés vagyok?
(TÉVEDES VAGYOK? VAGY KÉRDÉS VAGYOK?)

Vétek vagyok én és minden magom
(VÉTEK VAGYOK ÉN ÉS MINDEN MAGOM)

Vétek ha megölték ünnepe lesz az
(VÉTEK HA MEGÖLTÉK ÜNNEP LESZ AZ)

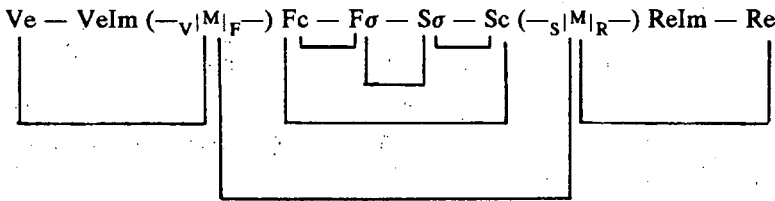
Mert nem vagyok schase vagyok
(MERT NEM VAGYOK SCHASE VAGYOK)

3. Záró megjegyzések

3.1. Ebben a tanulmányban az volt a célunk, hogy az argumentatív értelmező interpretáció néhány kulcskérdését elemezzük. Interpretálandó (szemléltető) szöveggént Nagy László *Verseim verse* című művét választottuk, amely — azáltal, hogy nincs egyértelműen 'szövegmondat'-okra tagolva — több interpretációs lépés végrehajtását teszi szükségessé, mint hagyományosabb felépítésű szövegek. Elemzésünk kizárólag e vers lexikai szintaktikai-szemantikai felépítésére irányult (annak sem tárgyalva valamennyi aspektusát!), poétikai felépítésével nem foglalkoztunk, s ennek következtében a lexikai és poétikai felépítés egymásra vetülése révén létrejövő teljes verbális felépítésével sem. Következésképpen, ha elemzésünk hozzá is járulhat e vers (teljes értelmező interpretációjához, ilyen interpretációnak semmiképpen nem tekinthető.

3.2. Egy teljes argumentatív értelmező interpretáció létrehozása — ahogy az elnevezése alapján is nyilvánvaló — azt jelenti, hogy az értelmező interpretáció valamennyi összetevőjét megalkotjuk, és ezeknek az összetevőknek a megalkotását valamennyi esetben az arra az esetre alkalmazható argumentáció szabályainak alkalmazásával érveléseinkkel alátámasztjuk.

Ami az értelmező interpretáció összetevőit illeti, azoknak a megalkotása a szöveg mint 'jelkomplexus' összetevői architektonikaleírásának a megalkotását jelenti, és pedig valamennyi organizációformára kiterjedően. Ahhoz, hogy befejezésül az ezekkel kapcsolatos argumentáció típusaihoz néhány megjegyzést tehesünk, tekintsük itt még egyszer ezeknek az összetevőknek a láncát (lásd 4. ábra).

4. ábra

Az argumentációk 'globális természete' részben appercepciós-pszichológiai (lásd például az „M” szimbólumú modellek Ve-hez, illetőleg Re-hez való hozzárendelését), részben kognitív pszichológiai (lásd például a két „M” szimbólumú modell kapcsolatát, amit a fentiekben a koreferenciával kapcsolatban tárgyaltunk), részben dominánsan szövegtani (lásd különösen az Fc és Sc összetevők kapcsolatát), részben szövegnyelvészeti (lásd például az Fc és Fσ összetevők kapcsolatát egyfelől, és az Sσ és Sc összetevők kapcsolatát másfelől), részben dominánsan lexiko-szemantikai (lásd az Fσ és Sσ összetevők kapcsolatát). Az argumentatív értelmező interpretáció explicit végrehajthatóságának biztosításához mindenképpel szükséges, hogy ezeknek az argumentációtípusoknak a tulajdonságaival tisztában legyünk, hogy rendelkezünk a velük kapcsolatban megengedett szabályok rendszerével és e szabályrendszerek alkalmazásának stratégiájával. Ezek elemzése, illetőleg létrehozása képezi az argumentatív értelmező interpretáció elmélete kidolgozásának soron következő központi feladatát.

Irodalomjegyzék

- GÖRÖMBEI András:
1992. *Nagy László költészete*. Magvető Könyvkiadó, Budapest.
- NAGY László:
1978. *Versék és versfordítások I*. Második, bővített kiadás, Magvető Kiadó, Budapest.
- PETŐFI S. János:
1985. Szövegszerkezet és jelentés. Kosztolányi Akarsz-e játszani? című versének elemzése. *Híd*, 1313–1329.
1990. Szemiotikai textológia — Didaktika. In: PETŐFI S. János—BÉKÉSI Imre (szerk.): *Szemiotikai szövegtan 1. A szövegtani kutatás néhány alapkérdése*, 7–21.
1991a. *A humán kommunikáció szemiotikai elmélete felé (Szövegnyelvészet — Szemiotikai textológia)/Towards a Semiotic Theory of the Human Communication (Text Linguistics — Semiotic Textology)*, Szeged. (A szerző kétnyelvű magánkiadása.)
1991b. A szövegszignifikáció aspektusai és azok szemiotikai textológiai tárgyalása. In: PETŐFI S. János—BÉKÉSI Imre (szerk.): *Szemiotikai szövegtan 2. A magyar szövegtani kutatás irodalmából (Első rész)*, 7–37.
1993. A szövegtani kutatás alapkérdései. A mondatgrammatikától a szemiotikai textológiáig. In: PETŐFI S. János—BÁCSI János—BENKES Zsuzsa—VASS László: *Szövegtan és verselemzés (szerk.: BÉKÉSI Imre)*. Pedagógus Szakma Megújítása Projekt Programiroda, Budapest, 9–38.
- PETŐFI S. János—BENKES Zsuzsa:
1991. A versorganizáció anticipatorikus megközelítése. In: PETŐFI S. János—BÉKÉSI Imre (szerk.): *Szemiotikai szövegtan 3. A magyar szövegtani kutatás irodalmából (Második rész)*, 78–104.
1992. *Elkallódní megkerülni. Versék kreatív megközelítése szövegtani keretben*. Országos Továbbképző, Taneszközfejlesztő és Értékesítő Vállalat, Veszprém.
1993. A versek kreatív-produktív megközelítése. Bakai István: Ősz van az űrben. In: PETŐFI S. János—BÁCSI János—BENKES Zsuzsa—VASS László: *Szövegtan és verselemzés (szerk.: BÉKÉSI Imre)*. Pedagógus Szakma Megújítása Projekt Programiroda, Budapest, 41–72.
- PETŐFI S. János—VASS László:
1992. A szövegnyelvészet helye és feladata a szemiotikai textológiai kutatásban. In: PETŐFI S. János—BÉKÉSI Imre—VASS László (szerk.): *Szemiotikai szövegtan 5. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok*. 177–195.
1993. A versek analitikus-kreatív megközelítése. Bakai István: Ősz van az űrben. In: PETŐFI S. János—BÁCSI János—BENKES Zsuzsa—VASS László: *Szövegtan és verselemzés (szerk.: BÉKÉSI Imre)*. Pedagógus Szakma Megújítása Projekt Programiroda, Budapest, 73–117.
- VASS László
1987. Szófaji frekvenciák és kulcsszók Nagy László lírájában. *A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tudományos Közleményei*, Szeged, 107–114.
1991a. Szimbolikus kontextualizáció és intertextualitás. Nagy László: Inkarnáció ezüstben. In: PETŐFI S. János—BÉKÉSI Imre (szerk.): *Szemiotikai szövegtan 2. A magyar szövegtani kutatás irodalmából (Első rész)*, 55–66.
1991b. Szupertextus, stíluslemzés és -tipológia. In: PETŐFI S. János—BÉKÉSI Imre (szerk.): *Szemiotikai szövegtan 3. A magyar szövegtani kutatás irodalmából (Második rész)*, 69–77.
- VASS László—SEBESTYÉN Katalin:
1989. Motivumrendszerek és -láncok Nagy László Versben bujdosó című kötetében. *Acta Academiae Paedagogicae Szegediensis, Series Linguistica, Litteraria et Aesthetica*, 93–99.

SOME ASPECTS OF THE ARGUMENTATIVE-EXPLICATIVE INTERPRETATION. LÁSZLÓ NAGY: VERSEIM VERSE (THE POEM OF MY POEMS)

JÁNOS S. PETŐFI—LÁSZLÓ VASS

In this article we have dealt with some questions on the argumentative-explicative interpretation of a poem composed in a special way (the poem *Verséim verse* [The Poem of my Poems] by László Nagy). The chosen poem is special in its composition since its author segmented it in lines, but not in text sentences. As a consequence of this, the text sentences are here, outputs and not inputs of the interpretation process, as it normally happens with poems composed in a conventional way. Our interpretative operations are executed on the lexical as well as on the poetic material of the poem by using the theoretical framework of the semiotic textology.